

הקב"ה מתחיל במצוה וגומרה ומשפיע לישראל ברכות לרוב

הגדולה (ריש סימן א), ורק על תחילת דין היה לנו לברך, אלא דקיימא לן דכל דבר שאין עשייתו גמר מצוה אין מברכין, וזהו כוונת הרשב"א הנ"ל, דאין לברך על עשיית דין, כי שמא לא יקבלו עליהם הבעלי דינים את הדין, נמצא שהיה זה התחלת הדין דבר שאין בו גמר מצוה עד שיכונן, ועל הכפיה אין לברך דהוי קלקול. ומעתה לא קשה מידי על הרשב"א מהירושלמי, דהירושלמי לטעמיה אזיל, דסבירא ליה מברכין על התחלת מצוה, כגון לעשות סוכה ולולב אף על פי שאינו גמר מצוה, כמו שכתבו התוספות במנחות (מב), ואם כן לשיטתו בירכו בכניסתם לדין, והרשב"א כתב על פי ש"ס דילן ואתי הכל שפיה ע"כ דברי החתם סופר.

כיון שלא נכנס משה רבינו לארץ נשאר הדין שאין המצוה נקראת אלא על שם גומרה

ובזה יש לבאר יפה דברי המדרש בפרשת ואתחנן (אות א): 'ואתחנן אל ה' למה, כדי שיכנס לארץ', דבפשטות המדרש סתום ואין לו ביאור, מה רצה לחדש בזה, הלא מקרא מפורש הוא, אכן לפי האמור נראה לפרש, דהנה משה רבינו העיד עליו הכתוב חכם לב יקח מצוות, ובשעה שכולם עסקו בביזוה התעסק הוא בעצמות יוסף, ואף על פי כן לא נקראת המצוה על שמו אלא על ישראל שגמרו את המצוה, כדאיתא בסוטה (י), לפיכך רצה משה רבינו להכנס לארץ כדי שיפסק הדין כירושלמי שאף ההתחלה לבדה מקרי מצוה.

פלוגתת הבבלי והירושלמי בענין תחילת מצוה

בפרשתן (דברים יא כז): 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו וגו', ובעל הטורים: 'את הברכה אשר תשמעו' סופי תיבות 'תורה'.

ונראה לבאר בהקדם מה שהביא החתם סופר בתשובה (או"ח סימן נד) לפרש דברי הירושלמי בברכות (פ"ו ה"א): רבי חגי ורבי ירמיה סלקין לבי חנוותא, קפץ רבי חגי וביך, אמר לו רבי ירמיה יאות עבדת, שכל המצוות טעונין ברכה, מנין שכל המצוות טעונות ברכה, רבי תנחומא

רבי אבא בר כהנא בשם רבי אלעזר, 'ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה' (שמות כד יב), הקיש תורה למצוות, מה תורה טעונה ברכה אף מצוות טעונות ברכה. ע"כ. ופירש מהר"א פולדא, ד"ב חנוותא' היינו מושב הדיינים, שכאשר נכנס לדין בירך על מצות 'בצדק תשפוט עמיתך' העתידה לבוא לידו. והקשה גאון אחד, דהרשב"א פסק בתשובה (סימן יח) דאין לברך על עשיית משפט שמא לא יקבלו עליהם את הדין, ולכאורה קשה עליו מירושלמי זה דחזינן ברבי חגי שבירך בתחילת כניסתו לדין ולא חשש שמא לא יקבלו עליהם את הדין. ותירץ, דבאמת דברי הרשב"א צריכים ביאור בלאו הכי, דמה בכך שלא יקבלו עליהם את הדין, הלא בית דין יורדין לנכסיו ומוציאין ממנו בעל כרחו, ואם כן מדוע לא יברך, וצריך לומר דסבירא ליה להרשב"א דעל ידי הכפייה אין לברך דהוה קלקול, וכמו שכתב הראב"ד הביאו בכנסת

ראיית הצדיק עושה רושם

מעשה באשה בת טובים שבתה ירדה מדרך הישר והתדרדה מדחי אל דחי עד שקשרה קשר עם נכרי אחד וגמרה אומר להנשא אליו, כל תחנוניה ובכיותיה של האם, וגם שאר הרבנים והעסקנים שניסו לדבר עמה נפלו על אזנים ערלות ודבר לא הועיל.

לכסוף יעץ מי שיעץ לאם השבורה שתפנה לרביה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע (יזמא דהילולא קדישא כ"ו אב) ביחד עם בתה ולא תניח לו עד שתפעל ישועה, האם לא נמנתה בקהילת סאטמאר אך שמעו של רבינו הגיע לאזניה והיא מיד הסכימה ללכת אליו, ואף עלה בידה לשכנע את בתה שתצטרף עמה.

כידוע בסוף ימיו נהג רבינו לשבת כשפניו הקדושות לעבר החלון והקהל נכנס מן הפתח שמאחוריו, והנה באותו יום כשהודיעו לרבינו על האשה שעמדה להגיע עם בתה ביקש רבינו שיסובבו את כסאו לכיוון הפתח, וכאשר נכנסה האשה יחד עם הבת פורקת העול, קרא רבינו לעבר הבת ואמר בקול: האזיני היטב לדברי! אם תאבי ותעזבי את הגוי הרי טוב, ואם לאו זה יהיה סופך המה...!, וכאן הוסיף ופירט לה רבינו דברים קשים כגידים, דבריו הנוקבים של רבינו יחד עם צורת קדשו המאירה עשו רושם כביר על הנערה, ואף על פי שכבר עמדה לקיים זממה הרע נפלה עליה פחד גדול, ופרצה בבכי וזעקה לרבינו: 'רבי! איך טוה תשובה! אני מבטיחה שאעזוב את הגוי ולא אדבר עמו עוד לעולמים!'. למעשה, השפיעו דקות ספורות אלו בצל רבינו כל כך, עד שחזרה לגמרי לדרך הישה, והקימה בית נאמן בישראל על אדני התורה והיראה.

וזהו שרמז הכתוב (דברים יא כז): 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', 'ראה אנכי' היינו הצורה של הצדיק, אתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא, 'נותן לפניכם היום ברכה וקללה', כלומה, ראיית פני קדשו של הצדיק עושה רושם ומסייעת לבחור בין ברכה לקללה ובין טוב לרע, ומוסיף לדייק: 'את הברכה אשר תשמעו', כלומה, הברכה הוא כאשר שומעים בקול הצדיק, ומכלל הן אתה שומע לאו.

מאמר המאיר

ראשית פירותיו שהצמיח הקב"ה בשדותיו, ובא לבית המקדש ומודה עליהם, ואומר להקב"ה כיון שהתחלת במצוה והצמחת לי פירות נאים, גמור נא את המצוה בשלימות, לכן 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה' ועזרנו נא שיצמחו פירות נאים ומשובחים.

ובזה יש לפרש הרמז: 'את הברכה אשר תשמעו' סופי תיבות 'תורה', דפסקו של תורה הוא, שהעיקר הוא הסוף, דכיון שפסקין כהבבלי דאין מברכין אלא על גמר מצוה, לפיכך מחויב הקדוש ברוך הוא כביכול לעשות גם הסוף, ולהשלים את הברכה עד גמירא ויושפע לכם ברכות וישועות עד בלי די.

לבקרו בבית החולים, הוא התיישב לידו והחל לשוחח עמו ברכות ובנעימות, ושאל לו על מצב בריאותו וכיצד הוא מרגיש, כמובן שהרב ביק התרגש מאוד על גודל הזכות, והוא השיב שברוך ה' הוטב לו במקצת והוא מרגיש יותר טוב מאתמול, אמר לו הרה"ק מסקולען: 'מי ריפא אותך? הלא ה' יתברך שהוא רופא חולים! נו! אם כן 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', וכיון שהתחיל הקדוש ברוך הוא לרפא אותך ישלח לך מהרה רפואה שלימה בגוף ובנפש ותהיה בריא אולם!...

ובזה אמרתי לפרש הפסוק בפרשת כי תבוא (דברים כו יא): 'ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך וגו'', כי הנה האדם מביא ביכורים,

אולם כיון שלא זכה ליכנס לארץ נשאר הדין כמו שפסק הבבלי שרק על גמר מצוה מברכין, וזהו הרמז בפסוק: 'את הברכה אשר תשמעו', כלומר, שמאחר שאיני נכנס לארץ ונפסק לדינא כמו הבבלי אם כן לא תשמיעו ברכה על תחילת מצוה, אלא על גמר מצוה בלבד, כמו שנרמז בפסוק סופי תיבות 'תורה', להורות שדבר תורה הוא שאין מברכין אלא על הסוף בלבד.

הקב"ה מתחיל במצוה וגומרה

ויש להוסיף ולפרש עוד על דרך זה, וזאת בהקדם המעשה שהיה אצל הגה"צ רבי משה ביק זצ"ל שהיה חולה במשך תקופה ארוכה ל"ע, והרה"ק בעל נועם אליעזר מסקולען זצ"ל (יזמא דהילולא כ"ט מנחם אב) הלך

צדקה למי שאינו ראוי

לא היה נותן לי סכום גדול כל כך... רבינו שתק, ואדרבה הוציא עוד ארבע מאות דאלער והוסיף על הנדבה, ובירכו מברכות קדשו.

כאשר ההוא עמד קרוב אל מפתן הדלת בכדי לצאת את החדר, נקרא לפתע בחזרה על ידי רביה"ק זצ"ל, שהתחיל לדבר עמו בכאב: 'ראה נא לאיזה מצב נורא הביא אותך השהיה באותו מקום טמא, עד כדי כך שאתה מבין שיהודי כמוני אינו צריך להביא לך צדקה להכנסת כלה בגלל היותך שם... ראה ותיווכח איך המדינה הציונית הצליחה לעוות ולטמטם את המוח והלב באופן כה קשה, מה יהודי כמוך מחפש באותו מקום נורא... וכך המשיך לדבר עמו שעה ארוכה בדברים נכוחים ונוקבים בחומרת הענין של המיליטער וכו' והדברים שיצאו מלבו ונפשו של רביה"ק נכנסו אל הלב ועשו רושם.

זהו (דברים טו י) 'נתן נתן' - שתי פעמים, 'ולא ירע לבבך בתת לו' אף על פי שהלה אינו ראוי, כי 'בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוהיך', דהיינו בגלל הנתינה יהא הדברי מוסר שלך עושין רושם עליו ויטיב את דרכו.

דאלער [אשר בזמנו היה ערכו רב ועצום פי כמה וכמה מהיום].

מספר עוד אותו גאון וצדיק שליט"א: 'אותו אחד יצא מבית רבינו ולבו בל עמו, נפשו נסערה מאד, ומיד התקשר אלי בטעלעפאון ואמר לי 'עכשיו יצאתי מבית האדמו"ר מסאטמאר והוא נתן לי סכום עצום מאד, אך בטוח אני שאם היה יודע שאני נמצא בצבא הציוני בוודאי לא היה נותן לי מאומה, 'ער וואלט מיר אראפ געווארפן פון אלע טרעפ'... וממילא כעת אני חושש מאוד מגניבת דעת, שמא הוצאתי את המעות בערמה ובגניבה'. ענית לו שזהי אכן שאלה חמורה של 'גניבת הדעת', ואין לו ברירה אלא להיכנס אל רבינו ולהגיד לו את האמת ואם יאבה יחזיר לו את המעות.

בלב מלא חששות ומורא נכנס שוב לרבינו זצ"ל וסיפר לו האמת, שבפעם הקודמת לא אמר לו שהוא מתפרנס ברבנות של המיליטער בארץ ישראל... רבינו שאל אותו 'נו, וכי מה הינכם רוצים לומר בכך', ענה לו ההוא: 'אמרתי לעצמי מסתמא אם מרן היה יודע לאן אני שייך בוודאי

סיפר אחד מגדולי וצדיקי הדור החיים עמנו לאוישט"א אודות מדת החסד והצדקות המופלגת של רביה"ק מהר"י ט"ב מסאטמאר זצ"ל. וכך סיפר: 'יש לי ידיד שמשמש בתפקיד 'חשוב' [כביכול] של רבנות במיליטער הציוני, אמנם הוא יודע ספר וקובע עיתים לתורה, והנה בהגיעו לפרק נישואי צאצאיו התקשה לעמוד בהתחייבותיו הכספיות והחליט לצאת לנדוד לאמריקע לקבוץ כספים, כמובן שפשט את בגדים הצואים מעליו ולבש בגדי שרד כראוי וכיאות [פרא"ק וכדו'] ונסע לאמריקא, במשך כמה שבועות נתגלגל ממקום למקום ואסף בקושי רב סכום קטן שאפילו לא כיסה את הוצאות הנסיעה, ביני לבני שמע אודות מדת הצדקה של רבינו זצ"ל, ועל אף חששותיו הרבים מחמת תפקידו הרהיב עוז והחליט להיכנס לקודש פנימה.

בהיכנסו לרביה"ק זצ"ל דיבר עמו משך זמן מה בדברי תורה, ובסוף שיחתם אמר לו הלה את מטרת ביאתו שבה הנה לצורך הכנסת כלה, ורבינו זצ"ל בראותו שמדובר בתלמיד חכם העניק לו על אתר סכום גדול, חמשת אלפים

ליטול חלק בהוצאת הגליון ולהארות והערות או לקבל הגליון, ניתן לפנות gilyonhamier@gmail.com

עריכה

גליון זה ועוד ספרים וגליונות רבים וחשובים נערכו ע"י עורכי מלכות הוצאה לאור בארה"ק צוות אברכים תלמידי חכמים שידם רב להם במבמני התורה והחסידות

דפוס והוצאה לאור

דפוס מלכות בארה"ק עוסק כבר מזה שנים בהדפסת ספרים באיכות ובמהירות הנדרשת

מיוחד לעת הצורך הדפסה של 2 ימים

חדש!!! הדפסת ספרים גם בכמות קטנה

עימוד - גראפיק - הדפסה - שופינג

347-584-8866 @ma0733834811@gmail.com